СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 174. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 29. липня, 1926. VOL. XXXIV. No. 174. Jersey City, N. J., Thursday, July 29. 1926. THREE CENTS

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

СТАРАЮТЬСЯ ВИКЛИКАТИ ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК НА ПІДЗЕМНИХ ЗЕЛІЗНИЦЯХ НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 27. липня. — Юнія моторменів і свичменів нюйорської підземної зелізниці Інтерборо, не діставши від підприємства відповіди на означений юнією час, заявила публично, що вона робить заходи до викликання загального страйку на всіх підземних і надземних зелізницях Ню Йорку.

Страйкувати мабуть всі робітники так зелізниці Інтерборо, як і зелізниці Бродвей. Колиб до сього дійшло, вийшлоби на страйк близько 30,000 робітників. Страйк мабуть почнеться в найблизшу суботу.

Підприємства заявляють, що такого страйку не буде, бо робітники не послухають заклику.

ПРОВІДНИК ПАСЕЙСЬКОГО СТРАЙКУ АРЕШТОВАНИЙ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 27. липня. — Поліція заарештувала нині Вайсборда, президента страйкового комітету текстильних робітників, за те, що в його автомобілі був ніж. Поліція обжаловує його на тій основі за ношення укритого оружа. Зараз потім арештовано його помічника Рубінштайна за бурливе поведення.

Американська Федерація Праці веде переговори з юнією страйкуючих робітників за приступлення сих робітників до Федерації Праці.

НЕ ХОЧУТЬ ДАТИ ЇЙ ЗРЕЗИҐНУВАТИ.

ОСТИН, Тексас, 27. липня. — Політичні вороги пані Фергасон, першої жінки на становищи стейтового губернатора, постановили не допустити до її резиґнації, яку вона заповіла сейчас, як лишень програла свою боротьбу за номінацію на нову кандидатуру. Вони хочуть заскочити її та усунути її з уряду, заким вона зрезиґнує.

ГУРАГАН НА ФЛОРИДІ НАРОБИВ БОГАТО ШКОДИ МОРЕПЛАВБІ.

ДЖЕКСОНВИЛ, Флорида, 27. липня. — Ціле Карібське море навістив нині сильний гураган, який наробив на побережу Флориди великої шкоди та обезвладнив цілий ряд кораблів. Італійський корабель Ансальде та пять американських кораблів попало в саме серце гурагану, і дуже легко можуть затонути. На побережу циклон наробив шкоди на більше як міліон долярів.

ПЕРЕЛОВИЛИ БАНДУ, ЩО НАПАЛА НА ШПИТАЛЬ.

НЮ ЙОРК, 27. липня. — Поліція хвалиться, що вона зловила банду з 5 розбишаків, які кілька неділь тому напали на місцевий шпиталь імени Рузвелта та обрабували його на 8,000 долярів.

Поліція попала на слід сеї шайки, найшовши покинений підчас рабунку капелюх. Вона прослідила, до кого він належить, а відтак арештувала властителя капелюха і його товаришів.

ВЕЛИКІ ВИДАТКИ ІЛИНОЙСЬКИХ КАНДИДАТІВ.

ШИКАГО, 27. липня. — Стенатовий комітет, що робить слідство над видатками при виборах, стверди, що при послідних правиборах у Илинойсі Меккінлі, побитий републиканський кандидат, видав 481 тисяч долярів. Слідство щодо других кандидатів ведеться далі.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ГРОЗИТЬ КАТОЛИЦЬКИМ ЕПИСКОПАМ.

МЕКСИКО, 27. липня. — У відповідь на погрозу католицьких епископів, що вони заборонять правити богослуження в католицьких церквах на случай, якби мексиканський уряд почнав виконувати постанови мексиканської конституції про церкви, мексиканський уряд загрозив нині епископам, що як вони здержуть богослуження в католицьких церквах, то уряд забере сі церкви на державну власність, перемінить церковні будівлі на школи, а образи, різьби й другі окраси церков віддасть до державних музеїв.

„РЕПУБЛИКАНЦІ БОЯТЬСЯ СМИТА" — КАЖЕ БОРА.

ВАШИНГТОН, 27. липня. — Сенатор Бора заявив у розмові з газетярами, що головною журбою републиканської партії є зріст популярности нюйорського демократичного губернатора Смита.

ГІСТЬ МІСТА СПИТЬ У ВЯЗНИЦІ.

ГВАЙТ ПЛЕЙНЗ, Ню ЙОРК, 27. липня. — До поліційного урядника, що споняв учора нічну службу, зголосився пізним вечером якийсь сторонський чоловік, представився за подорожуючого торговельного агента, який робив у місті бизнес, стративши послідний поїзд з міста, а вечером найшов всі готелі переповнені. Він просив поліційного урядника, щоби його переночував у вязниці. Урядник потелефонував до міських готелів, а переконавшися про правдивість слів чужинця, дав йому найкраще місце, яке мав у поліційній вязниці. На другий день рано чужинець хотів заплатити за винаймлення вязничного ліжка, але урядник сказав: „Ні, пане, ви були гостем нашого міста. Від гостя заплати не беремо."

ВЕЛИКІ ПАРТІЇ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО НОВИХ ВИБОРІВ.

ВАШИНГТОН, 27. липня. — В газетах появилися чутки, що провідники републиканської й демократичної партії постановили разом не рушати питання прогибіції при слідуючих краєвих виборах. Републиканці мають боятися стратити своїх „мокрих", а демократи бояться зменчити вплив Смита: щоби виминути сі трудности, вони рішили справи зовсім не порушати. Ся згода, однак, викликає вже обурення в обох партіях.

ГРАДИ І ТУЧІ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Недавно лютувала над Одесою велика злива і градова туча. Падав град величини курячого яйця. Всі вулиці міста були під водою. Пивниці, а також низько положені помешкання були залиті вщерть. Місцями вода знесла трамваєві шини. Туча тривала півтора години. — З Харкова звідомляють, що в артемівськім повіті шаліла також така градова туча, що на протязі двох годин град забив 1500 овець і знищив сім тисяч десятин засівів. — Великі гради випали теж в округах: Кременчуцькім, Полтавськім, Криворіжськім, Зіньківськім, Тульчинськім, Одеськім та Каменецькім. Шкоди дуже великі.

НОВЕ ПОЛЕ БОЛЬШЕВИЗМУ.

Лондонська поліція винайшла, що діячі комунізму в Англії не вдоволились самою пропагандою серед англійських робітників, але снували пляни поширення комунізму серед чорного населення в Злучених Державах. Вони занялись Неграми музикантами, що грають по салях танців та кабаретах, і обіцювали їм добре платну службу, грати в Москві, коли вони згодяться повернути до Злучених Держав і поширювати там большевизм серед своєї чорної раси.

МЕТОДИ ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

У звязку з переворотом у Варшаві в томашівському повіті на Холмщині арештовано много селян і робітників. Їх уміщено спершу в арештах в Тимишівцях, а відтак переведено до тюрми в Красноставі. В листі, який передерся через тюремну цензуру, вязні описують перебіг слідства, яке з ними переводжено в Тимишівцях: їх закуто в кайдани, затягано в глуху кімнату, ударами повалювано на землю, пересаджувано ноги через закуті руки, поміж руки а ноги встромлювано палицю і тоді бито по пятах... Вхопивши за волосся, товчено головою до стіни і до долівки. Вливано до носа з чайника каву, стискаючи при тім за горло, аби жертва не пила, а душилася.

Пілсудський робив „револю- ції", а селяни покутують.

ЧИ СПРАВДЖ ТО „ВСІ ЛЮДЕ РІВНІ"?

„Русская Земля", газета церковників-карпатороссів, що нехворіє на революційність, поміщує цікаву нотатку з життя на Підкарпатській Україні. Ми наводимо її ту цілком:

„За відомостями про невиплачені податки, великий володар Шенборн заборгував державі податку з майна всього на 39,851.079 чес. корон. З нашого бідного мужика, голодного верховинця, влада без жалю здирає податки, виводить з двору останню втіху зголоднілих дітей — корову, а з багатія-буржуя, великомаєтника Шенборна не можуть виправити величезний податок у 40 міліонів ч. корон! У нас вільна, демократична республіка і кожна людина, чи багатий, чи бідак — перед законом рівний. Коли з бідного мужика можна взяти останню корову, то з буржуя теж можна взяти державний податок".

Чудні люде сидять в отій украйножерській газеті „Русская Земля": виходить, „не можна", коли не беруть!

РІШУЧІ ЗАХОДИ ДО УКРАЇНІЗАЦІЇ.

Виділена Центральною Всеукраїнською комісією українізації радапарату спеціяльна комісія нині затверджує протоколи іспитових комісій при Наркоматах та центральних установах. Ця комісія докладно виявляє справжні наслідки українізації апаратів й установ в цілому та затверджує звільнення з посад тих співробітників, що до цього часу не вивчили української мови, цебто тих, що їх за попередньою перевіркою зачислено до 3-ої категорії.

За весь час роботи комісія затвердила звільнення з посад 155 співробітників, головним чином по центральних господарських та торгових установах, наприклад: з Хемвугілля звільнено 14 співробітників, з Коксобензолу — 12, з Укрхліба — 11, з „Жиркости" — 8, з Ларка — 7. Разом з тим були звільнення й по наркоматах, напр.: з НКФ звільнено 14 співробітників, з НКЗдоровля — 10, з НКВнусправ — 6 співробітників.

Майже всі звільнені — є особи, що неґативно ставилися взагалі до українізації, а зокрема до вивчення української мови, (не відвідували курсів української мови, тощо).

БОРОТЬБА З ТЕМНОТОЮ НА ЧЕРНИГІВЩИНІ.

Цього року скінчило сільські та міські школи лікнепу по Чернигівський окрузі 10.000 душ. В окрузі лишається ще неписьменних 52.700 дорослих і 15.834 підлітків віком від 10 до 14 років.

Тепер окрнаросвіта склала плян цілковитої ліквідації неписьменности в окрузі протягом 4 років. Майбутнього навчального року в окрузі буде функціонувати 290 пунктів лікнепу.

АНГЛІЯ ЗГОДЖУЄТЬСЯ ПОМАГАТИ АМЕРИЦІ ПРОТИ ПАЧКОВАННЯ АЛЬКОГОЛЮ

ЛОНДОН, 27. липня. — Американська комісія, що виїхала на зроблення угоди з англійським урядом в справі заходів проти пачковання алькоголічних напитків, каже, що вона вже добилася вдоволяючої угоди.

Умову покищо держиться у тайні.

ШВАЙЦАРСЬКІ ВІЙСКА ДОКОНАЛИ ТЯЖКОГО МАРШУ.

ЖЕНЕВА, 27. липня. — 6,000 швайцарських жовнірів під проводом свого полковника добилися за ніч на верх Чортівської гори, що має 10,650 стіп висоти та вважається одною з найтяжчих гір для туристів.

ПЕРША ПОБІДА КАБІНЕТУ ПУАНКАРЕ В ПАРЛЯМЕНТІ.

ПАРИЖ, 27. липня. — Французький кабінет Пуанкаре передержав уже перше голосування в парляменті. При сьому голосованню дістав він 368 голосів проти 131.

ЛУЧАТЬ ІМЯ ТРОЦЬКОГО З ІМЕНЕМ УПАВШОГО ЗІНОВЄВА

МОСКВА, 27. липня. — Московська політична партія, розглядаючи на своїм засіданню послідні події в комуністичній партії, осудила політику Зіновєва й Ляшевича як політику людий, які хочуть перевести остру ревізію поглядів Леніна. Тут резолюція згадує по раз перший як звязаного зі сею групою Льва Троцького. Зі сього видно, що в партії ведеться далі завзята а скрита боротьба межи прихильниками а ворогами Троцького.

ЖИДІВСЬКИЙ УЧЕНИЙ МАЄ КЕРМУВАТИ ПІЛСУДСЬКИМ.

ВАРШАВА, 27. липня. — В приватних розмовах у польській столиці вважається публичною тайною, що головним впливовим чоловіком за диктатором Пілсудським є Шимон Ашкеназе, польський Жид, який колись був професором польської історії на львівськім університеті, а від пару літ заступав Польщу на Лізі Народів.

Сей Ашкеназе мав нині розмову з представником американської газети Ню Йорк Таймс. Говорив він про любов Пілсудського до народів менчости, яких у Польщі є після нього всего 10 міліонів. Межи національними менчостями він вичисляв волинських Українців. Галичини він зовсім не згадував.

АНГЛІЯ ЖУРИТЬСЯ УПАДКОМ СВОГО МОРЕПЛАВСТВА.

ЛОНДОН, 27. липня. — Англійські газети живо дискутують тепер упадок англійської мореплавби, який вони добачують у тому, що від часу війни тонаж англійських торговельних кораблів впала зі 41 процентів світової тонажі до 30 процентів, тоді як німецька фльота збільшила свою тонажу з 419,000 тон у 1920. році на 3 міліони, Італія подвоїла, а Америка збільшила о 13 процентів.

ВАГАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ГРОШИЙ ПІДРИВАЄ АМЕРИКАНСЬКУ ТОРГОВЛЮ.

ПАРИЖ, 27. липня. — Богато американських фірм, які ведуть у Франції продаж своїх товарів, мусіло зменчити свої урядові сили, бо послідними часами через вагання французьких гроший ся торговля сильно ослабла. Упадок франка сильно помагає французькій торговлі.

ПОЛІЦІЯ ЗДЕРЖУЄ ДЕМОНСТРАЦІЮ РОБІТНИКІВ.

ПАРИЖ, 27. липня. — Поліція здержала нині велику демонстрацію державних робітників проти держави та заарештувала при тому 250 демонстрантів. Урядники протестують проти низької заплати.

ОБРАБУВАЛИ СЛАВНУ ЦЕРКВУ.

ПАРИЖ, 27. липня. — Славну зі своїх памяток церкву в Клері близько Орлеяну обрабували злодії. Вкрадено кілька памяток з 15. та 16. століття. Поліція підозріває американських вломників.

ГАРНА ЦІНА ЗА КНИЖКУ.

ЛОНДОН, 27. липня. — Підчас одної ліцитації книжок куплено нині перше видання подорожий Вілієма Пена, славного Квейкра, основателя кольонії Пенсилвенії, за 340 фунтів стерлінгів, себто 1,700 долярів.

ТЕЖ НЕБУВАЛА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 27. липня. — Молодий російський інжинер Микола Яровенко підійшов з молотом до одного памятника на Площі Злучених Держав і розбив його кількома ударами. Арештований поліцією, заявив, що зробив се для демонстрації проти американського поступовання проти Франції.

Різьба саме, яку він розбив, представляє постати двох жовнірів, одного в уніформі французької армії, другого в уніформі американського жовніра, як вони держаться за руки на знак їх спільної боротьби проти Німеччини й її осоюзників. Яровенко вдарив молотом у руку американського жовніра та відвалив її всю з кавалком французького жовніра. Один Француз бачив, як він валив молотом у різьбу та пустився за ним в погоню, як Яровенко став тікати. На крики Француза надійшла поліція й арештувала Яровенка.

Яровенко живе в Парижі від двох літ, коли він втік сюди з Росії. Працює він у одній фабриці як добре платний інжинер.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: „SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБІЦЯНКАМИ ДУРЕНЬ БОГАТІЄ

Деякі польські газети в Америці рострубили широко про автономію для „мнейшосці народових". Притокою до сеї музики була заява так званого „клюбу праці" у польськім соймі у Варшаві, видана недавно в справі територияльної автономії для непольських народів під польським пануванням.

У сій заяві „клюб праці" каже, що державну силу Польщі не можна вже далі опирати на голословних заявах братерства та рівночаснім душенню народів, але на чеснім заведенню в життє загарантованих польською конституцією прав „мнейшосці народових". „Клюб праці" зобовязується борбти всякий національний гнет та стреміти до того, щоби „земе Жечипосполітей з пшевагов людносці бялорускей і украінськей користали з териториялної автономії. На закінчення „клюб праци" підчеркує, що будучність Польщі можлива лишень як Польщі федеративної.

Яке значіння має ся заява „клюбу праци" для визвольної боротьби українського народа?

Наперед, чи можливо її вважати основою нового курсу в Польщі супроти Українців, Литовців, Білорусинів, Жидів, Німців? Відповідь може на се бути лишень одна. Як основа практичної нової політики Поляків вона нічого не варта. Заяву видав „клюб праци", котрий має всего кілька послів у польськім соймі у Варшаві. Вшехполяки й другі украйножери мають там сили в кілька разів більше, і вони вже вспіють звести на ніщо всякі змагання „клюбу праци", колиб він так припадково важився внести відповідні закони по думці своєї заяви.

Заява певно й зроблена не на те, щоби вона була виконана, але на те, щоби вона зробила свою службу вже самою своєю появою. До „клюбу праци" належуть такі люди, як Тургот, колишній віцепрезидент сойму і Бартель, теперішний президент сойму. Їх близька звязь з Пілсудским дозволяє догадуватися, що заяву зроблено з припоручення уряду і в цілях, відомих урядови. Що сею цілю не може бути вдоволення Українців, се знає кождий, кому відома діяльність Пілсудського. О скільки можна догадуватися, ціль тут може бути хиба та, щоби Українців піддурити обіцянкою зміни курсу та відвести їх від боротьби проти польонізації. В тій ціли сказано зробити сю заяву „клюбови праци", який не має богато парляментарної сили і який через те дуже легко буде побитим, якби спробував свою заяву перевести чесно в життя. Така партія, як ся московська відданиця, і цноту може зберегти й маєтку пририбити.

Вказує на се також і те, що заяву видається перед парляментарними феріями. Як посли розійдуться зі засідання сойму, досить уплине їм часу, щоби Українці посварилися зі собою за те, хто має робити згоду, а Поляки відтак могли би сказати: „Панове, ми хотіли згоди, але як ви з нашим житом не влад, то ми зі своїм житом назад".

Пощож саме тепер Полякам треба піддурювати непольські народи та посварювати їх партії між собою, про се може хиба сказати докладнійше ґенеральний штаб диктатора Пілсудського, що власне збирався в Варшаві на воєнну нараду. Здається, вперті чутки про польські готування до нової війни на сусідів мають більше основ правди за собою, якби се могло на перший погляд виглядати. На випадок такої війни 8 міліонів Українців булиби Полякам дуже не на-руку, і тому вони, щоби протиділяти притягаючій силі українізації Україні, голосять собі заяви українізації своєї України, хоч иншими словами. Зробила царській Росії велику службу обіцянка національної автономії, зроблена великим князем Миколою Миколаєвичом, чомуж не малиби Поляки зробити подібну штучку з Українцями на случай нової війни? Чи їх така заява що коштує? Від язика прецінь податку не платиться.

Піднести треба наконець сей факт, що про заяву „клюбу праци" росписалися в Америці найлютійші украйножерні органи і то головно в містах Дітройті та Шикаґо. Деякі з тих газет помістили довжезні масненькі статті про креси- браці Русінуф. Ціль сих статий наперед та, щоби наловити собі кілька тисяч читачів серед місцевих Українців, а відтак, щоби ослабити допомогу українських іміґрантів в Америці для своїх братів в старому краю, які не дають ловитися на польську вудонку, але далі освідомляють український народ, обєднують його в українські, осібні від польських, народні організації, які, розростаючися числом і силою, обіймуть наконець все українське суспільне життя та завершать його будовою самостійної української держави.

МОЖНА УДАВАТИ БОГАТОГО, ЗНАТНОГО, ВЕСЕЛОГО, — АЛЕ НЕ МОЖНА УДАВАТИ РОЗУМНОГО.

КНИЖКА ДЛЯ ЧОЛОВІКА СЕ ТЕСАМЕ, ЩО КОМПАС ДЛЯ КОРАБЛЯ. ВОНА ВКАЗУЄ ЙОМУ ПРАВДИВУ ДОРОГУ СЕРЕД ОКЕАНУ ЖИТТЯ І ХОРОНИТЬ ЙОГО ВІД ПІДВОДНИХ СКАЛ, КОТРІ МОЖУТЬ ЗГУБИТИ ЧОЛОВІКА НА ЙОГО ЖИТТЄВІЙ ДОРОЗІ.

Антін Крушельницький.

ФРАНКОВА ПОЕМА „ПАНСЬКІ ЖАРТИ"

Франко працював в рр. 1887—1889 в українських часописях: Правді і Батьківщині, а з польських в отсих: „Курер Львовскі", „Рух", „Глос", „Пшеґльонд сполечни", „Край", „Правда" (варш.), „Квартальнік гісторичні", „Пшиячель люду".

Від його статтий ріжного роду: політичних, наукових і літературних аж кишить у сих роках. Із прози наведу: Візія, Яць Зелепуга, Герой поневолі (по польськи), Гава, крім того багато оповідань давнійших і новійших у польській мові.

З поезій видає в 1887. р. збірку „З вершин і низин", де друкує обговорені досі поезії, а крім того поему „Панські жарти", написану в січні і лют м 1887. р. Роки 1887—1889 і дальші можна назвати роками присвяченими журналістичній роботі, далекій від правдивої поезії („ремісницькій"). Поему „Панські жарти" написав Франко, заки ще вступив до редакції „Курера Львовского", а цикли: „Жидівські мельодії" (з дебільшого) „Тюремні сонети" всі — в тюрмі. Від 1883. р. є отсе безперервне десятиліттє слабої поетичної творчости, в якому проявляються цілі роки, коли Франко не напише ані одного вірша. На час того десятиліття припадають, що правда, завязки найгарнійшої лірики Франка: перший жмуток „Зівялого листя". На разі, не маючи дати написання його, не можна робити з того великих висновків. Франко написав деякі вірші із першого жмутка давнійше, деякі знов у Відні (під останім віршем є дата Відень 6. ноябр. 1892), тож висказані повище слова про занепад поетичної творчости серед журналістичної роботи є вчасти оправдані.

Та коли на разі вмовкає поет — вибивається на перший плян Франко суспільний діяч.

Історик культури українського народа найде у праці його із сих років невичерпаний матеріял!

Зміст поеми „Панські жарти".

„Панські жарти" се поема на тлі переломової хвилі життя галицько-українського народа в 1848. році, в році знесення панщини.

Зміст поеми такий:

Ярмо панщини все гірке, найбільше стало дошкулювати на прикінці свойого панування, коли на села почали діставатися непевні звістки про недалеку волю. Але чим більш пани знущаються над селянами, тим енергічнійше ці останні працюють, тим завзятійше мовчать і зносять усі знущання, і тільки то до школи горнуться, то перестають пити горілку. Такий момент із історії одного села (близь Самбора) змалював Ів. Франко.

Пан Миґуцький, дізнавшися, що піп заводить школу та що відбирає від людий присягу на тверезість, хоче заборонити попови дальшу акцію в сьому напрямі, але, стрінувшися із опором, іде з жалобою до Львова. Попови стає помічний комісар-Німець. Коли пан вертає із Львова і дізнається, що в день Нового Року майже все село має присягати від горівки, замикає на той день церкву, а людий, і попа вкупі з ними, каже гонити на панщину рубати ліс. Знущання посіпак над попом доводять громаду до бунту, але втихомирює його пан, що признає цілу справу із рубанием ліса в свято своїм жартом. Дарма, що від сього жарту старенький піп помер.

Се був один з останніх панщизняних панських жартів, бо ось на весну приїздить у село комісар і оповіщує селянам патент про знесення панщини. Громада не вірить. Просить комісаря, аби перечитав їм сей патент перед паном. Комісар їде у двір і читає там ще раз патент про волю мужиків, але лютий пан кидає його за се до псарні (ще один жарт), щоб там його собаком перечитав патент. Від собак ратує комісаря розлючений народ, а коли опісля хоче зробити за се із паном лад, тільки просьбам комісаря завдячує пан своє життє. Та комісар свого не дарував. По пана приїздить він на сам Великдень із жовнярами і веде його скованого попри церкву, попри товпу громадян, та ще й насміхається над ним. Миґуцького запирає комісар у тюрму, коли тимчасом дома пані жде нападу селян на свій двір.

Та селяни, що обробили з весна на волі свої поля, згадали і про паню, помогли й їй обробити землю, їдуть навіть із нею просити комісаря, щоби увільнив пана. Воно й сталось так (комісар велів тільки перед тим влипити ще панові 25 буків за напад на себе на тюремному подвірі), та пан уже не міг жити в свойому селі. І він і його жінка виїздять з краю, село пускають Мошкови в аренду, а потім і продають на власність.

Основи поеми.

Сю поему можна признати історичним оповіданнєм. Вся її вага лежить у символічному відтворенню чинників, що живуть і ділають у галицько-українському селі під хвилю знесення панщини, у відтворенню настрою села: громади й попа з одного боку, а з другого пана й арендаря; врешті у відносинах одних до одних, а австрійського уряду (в особі комісаря) до селян і до панів.

Коли приглянемося близше до постатий, що ту ділають, побачимо їх не як Миґуцького, не як громадян його села, не як дотичного попа, комісаря, арендаря, але як історичні типи панщизняні, розвиті на орґанізмі нашого народа. Читаючи сю поему, не можеш відорвати уяви від тої грізної історичної картини, яку розмалював перед нами на основі процесових актів польський історик М. Лозінський у книжці: „Правем і лєвем" („обичає на Червоней Русі"). Основуючися на сій історичній книзі, можна відперти й найсильніші закиди неправдоподібности. Чого-б то не можна оправдати на основі тої книги — не то такі „невинні жарти" пана Миґуцького з мужиками, з попом та комісарем!

Признаючи поему „Панські жарти" історичною поемою, пригляньмося до її типів.

Характеристика типів поеми.

Перш усього мужики. Маса, яка поневолі двигає панщизняне ярмо і світла поза ним не бачить. Самі темні — не вірять, аби можна їм було навіть думати про школу для своїх дітий. Вічно пяні, вони не можуть уявити собі, що вільно їм не пити горівки, що її гонить пан для них. Не вірять попові й комісареві, що можна їм будувати школу, бо за се дістають їм від пана буки, не вірять комісареви ні попови, що можна їм не пити горівки, бо за охоту присягати від неї пан замикає церкву й гонить усе село з попом на панщину в рокове свято. Чиж дивуватися їм, що не вірять опісля й комісареви, коли він оповіщує їм волю? Заплата комісареви за перечитанне патенту — найліпше свідоцтво причини їхньої недовірчивости. **Ся зневіра в себе, в свое право, й пораду та щирі слова найблизших собі — се типовий рис характеру нашого народа, се вислід вікових знущань панів над мужиками, се вислід безсоромного топтання тими панами законів, се вислід неспроможности найти захист перед знущанням панів.**

А побіч сього одного рису характеру мужицької маси, наводить Франко багато инших, не менше типових. Той взрив чуття — те, обурення маси на вид знущання посіпак над попом, а пана над комісарем — і не так той взрив чуття, як те його присмирення там у лісі, на вид пана, тут на обійстю пана під впливом слів комісаря.

Та терпеливість, мовчаливість і смирне виконування своїх обовязків без огляду на звірські знущання — є одинокою надією на кращу долю колись як не тепер.

Або той, просто виідеалізований, рис мягкого мужицького серця, що, саме в щастю, прощає всі провини ворогам, подає їм помічну, дружню руку, тоді, коли вони надіються смертного удару від нього.

Отсе тип української мужицької маси.

Близько до неї, бо й морально і матеріяльно мало що вищий понад неї, стоїть старенький піп:

> іще з тих давних, мало вчених
> у Луцьку, чи в Холмі свячених,
> що то жили й робили враз
> із мужиком, що споглядали
> на панський двір тривожно, з дали,
> а до покоїв не були
> допущені. Лиш тільки всього
> було їм з попування того,
> що на ту панщину не йшли.

Отсей піп — се правдиві історичний тип старого попа на Україні, — старий, скажім навіть: дуже старий тип попа, що душею й тілом мужик, противний панови й сам далекий від симпатій із паном-дідичем. Поет вложив отсьому попови на плечі два важкі обовязки: вчити дітвору письма і відводити селян від горівки. Одно й друге історичні риси діяльности галицького духовенства минулого віка, особливо сей останній, що став осередком всьої проповідницької, аґітаторської й письменської діяльности сього духовенства того часу. Вчительську-ж працю, як індивідуальний радше рис характеру попа із „Панських жартів" змалював поет дуже теплими словами:

> Не знаю, Бог дає мабуть
> усяким людям всякі дари:
> одному ясний, сильний ум,
> що й не знаходить в світі пари;
> другому рій крилатих дум,
> що, мов орли, летять за хмари;
> ще иншим руки золоті:
> що очи бачать, руки вдіють;
> якиж же дар дістали ті,
> що других так учити вміють?
> Мні здається, що в скарбі тім
> любви найбільш дісталось їм.

Є врешті ще один рис в діяльности того старенького попа: та хвиля, коли він по приказу пана йде на панщину, йде у свято, неправно туди поведений, іде без найменшого слова протесту, вдоволяючися тільки зазначенням, що потоптано закон. Се рис евангельської покори, питомий у першій мірі нашому мужицтву, а тут у поемі, сьому попові, як типовому мужикови.

Отсьому українському мужицтву, репрезентованому мужицькою масою й попом, протиставить поет пана-дідича, бутного, певного своєї безмежної власти в селі й безкарности за всі свої вчинки, пана, що не може погодитися із думкою, щоби хтось (комісар, консисторія) мав право мішатися в справи його села. Отсей пан, спосібний на всякі варварства (ломанне свята, заставлюванне старенького попа до найтяжчої роботи, вкиненне комісаря до псярні), се тип польського пана, все одно: магната, чи дідича на однім селі — пана, що жиючи з праці й поту мужиків, про тих мужиків дбав, як про інвентар,

> любив, коли-б був хлоп здоровий,
> пруджий до праці й до розмови,
> до учтив і смиснивий, ще й песень,
> та не любив хлопів багатих,
> та мовчазливих а завзятих
> а на письменних був огень, —

а усякі змагання мужиків до просвіти вважають „бунтом".

Правою рукою того пана є арендар, сільська пявка, притім панський посіпака, донощик, людина, яка знає, чим кому подобатися і що для кого зробити. У нього перед очима одна ціль: маєток, і до неї він іде, не перебираючи у способах уніджения й самовідречення.

Панови дуже нелюбий Німець-комісар. І він зі свого боку не любить, ненавидить бутного дідича! І старається, де може, підставити йому ногу. Ненависть до пана пре його до згоди з мужиком, до приязни супроти мужицької маси. Сей комісар у „Панських жартах", се символ австрійсько-німецького уряду на галицькому терені. Страх перед польською шляхтою й ненависть до неї за ту погорду, яку вона йому показує, робить його приятелем українського народа. Історично (в поемі до 1848. р.) роля сього уряду вірно змальована. Як инакше той тип виглядати-ме в поемі з другої половини того віка, той тип із своєю приязню до українського народа, основаного на ненависти до польського бутного панства, під хвилю, коли та ненависть переміняється у взаємну любов.

Загальна оцінка.

Поема „Панські жарти" зєднала собі широкі симпатії, головно серед українського мужицтва задля реального відтворення минулого життя. Потім, що в своїх оповіданнях із сього часу заявляє себе рішучим реалістом, і в сій, так сказатиб, історичній поемі задержує всі прикмети письменника реаліста, змальовує в поемі вірно, з історичною правдою, задержуючи у їх відтворенню холодний спокій для змальовання жорстокости польського шляхтича. Скрізь у цілій поемі багато гарно зовбсерованих з життя подробиць, багато гарних описів.

До найкращих належить опис „Великодня", першого Великодня на волі. А найбільше вражає нас у ньому опис старого дідугана, в селі найстаршого чоловіка, що то

> на давну, ледви замітну,
> могилку аж грудьми приник
> і обниме деревину,
> й кричить що сили: Тату, тату!
> Ми вольні! Тату, озовись!
> Таж ти цілих сто літ/ту кляту
> неволю двигав, і вмирати
> не хтів, а волі ждав! Дивись,
> ми вольні! Бідний, ти дождати
> не міг, аж нам той промінь блис!
> Вже моїх внуків пан в палату
> так, як мене, не забере!
> Возьміть мене до себе, тату!
> Ваш син свобідним вже умре!

Поема „Панські жарти" належить до циклю творів Франка з народнього життя, що вказують, як сильно Франко, що виріс із люду, зжився із сим людом, перейманся його оповіданнями, його настроями, його щастєм і болями.

Який далекий був надмір від зрозуміння сього рису характеру Франка от хочби проф. Огоновський, коли в Історії руської літератури пише: В „Панських жартах" поет злалив стихотвір з деякими примхами ідеалізму, а що він попереду заявляв нераз думки крайного радикалізму, то вложив се оповіданне в уста мужика, самовидця тих „жартів", бо не хотів бути неконсеквентним супроти попередного свого світогляду".

Зіставлення „ідеалізму" (попа!) і радикалізму при оцінці поеми того рода ні при чому, і коли його можна простити при оцінці одної частини творчости поета, то тепер, коли перед нами ясніє постать Франка як поета, белетриста, політика, народнього діяча — в цілій повноті, — ми скажемо, що тут не було ніякої ідеалізації. Тут мужицький поет виспівує те, що вислухав на селі, що відчув від тих рідних собі, що перейняв від них, він, їхній нащадок! Той радикал, той соціаліст, той ворог псевдо-народовців, тих ...ократів у рясах і сурдутах, ... урядових місцях, він не ... бути неконсеквентний, коли із любовю оспівував події свойого села, типи близькі собі, їх ... думки, діла!

Поема „Панські жарти" се перша з національних Франкових поем.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; четвертина $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли-ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься присылати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свобода", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритє коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділене запомоги моему мужови в сумі $75.00.

Батько Союз не забуде за нікого, хто потребує помочі, так як не забув і за мене. Дай, Боже, щоби Союз приєднав всіх тих Українців, що ще не є його членами.

Анастазія Фуртас,
Елизабет, Н. Дж.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

РУТЕНСЬКІ ПАТРІОТИ.

Позаводилися в нас патріоти, що так довго вони з народом, як народ їх лише хвалить та їм підлещує, а як народ від них роботи зажадає або протесту проти ворогів, то вони зараз же лають народ безбожниками.

До недавна ще нам голосили, що наша церква українська, що Рим признає нашу національну назву, що лишень у католицькій церкві ратунок українського народа.

А тут маєш. Не встигла Польща в Варшаві сказати Римови, що вона не признає під своєю окупацією ніякої України ні українського народа, а вже наші начальники одинокої національної церкви метнулися послушно перехрестити нашу церкву рутенською, а нас Рутенцями.

Скільки то праці коштувало, щоби викорінити баламутну назву Рутенець і рутенський, кілько то мук коштувало наш народ в Галичині, а кілько то клопоту робить нам тепер се баламуцтво серед Американців, а тут для доброго ока Риму й Варшави, за мисочку борщу, за фіолетову шапку чи перстень, робиться послушненько, що панове Ляхи скажуть.

І як тут може мати нині поважанне до таких релігійних провідників український робітник в Америці. Він в поті чола гарує, а своєї національної чести за ніяку ціну не продасть; а тут за мисочку польського борщику, за римську ярмурку відрікаються нашого національного імени. Величаються докторами, отцями, святцями, а роблять таке, що простий неграмотний чоловік стидавбися робити навіть, якби про се ніхто не знав. Сам себе стидавбися.

Їздять з поклонами в Варшаву, їздять з поклонами в Рим і Шикаґо, бють чолом перед тими, які їх власну церкву вживають для поневолення нашого народа. Називаються нині рутенцями, як пани скажуть. Назвуться завтра рилами, як пан скаже.

Моральна наука коло дівочої литки.

Взялися нас сі рутенські побожники вчити моральности й релігії. Що є моральність і релігія, се ми, народ, добре знаємо, і не вам нас учити. Подивіться, що ви зробили зі своєї побожности й релігії, як поїхали з побожними поклонами в Шикаґо.

Пишете, що й ви молилися і біскупи молилися, і кардинали молилися. Але релігії в вашому писанню не богато. Замісць вашої релігії ми читали, як ви гляділи за коротенькими спідничками, за круглими личками тай за грубими литками.

Най тепер знає епископ, щоби не казав Назарукови бити поклони, бо той собі чоло розібє.

Чи дивниця?

Читаючи сі побожні мандрування по Шикаґо, я пригадую собі другі мандрування тих самих людий. Прецінь той самий пан, що їхав зі своїми поклонами аж до Шикаґо, бо їх у Філаделфії не було де відбити, колись їздив у політичних місіях до Відня, Риги, Праги. Читайчи тепер його звіти з шикаґовського евхаристичного конґресу та всі ті описи личок і литок, чи можна дивуватися, що всі його політичні місії так само зле виходили?

Як в краю Ляхи замикають чесних священиків у тюрми, як мучать вірних за те, що вони не дають своєї церкви перемінити на ляцьке оруддя, вони їздять на евхаристичні конґреси дивитися за спідничками.

Ще один Рутенець.

Вичитую в „Америці" з 24. липня писання ще одного патріота, який радується, що він став з ласки Варшави й Риму рутенцем. Він теж певно й рилом себе назве, як Варшава й Рим йому скажуть.

Хто не знає сього отця, най прочитає собі його статтю. Там він себе так змалював, що я не потребую ні одного слова додавати.

Як робиться протести?

В тому самому числі „Америки" бачу протест проти редакції „Свободи". Щоби люди знали, як сі протести робляться, роскажу про те, як їх робиться у Нортгемптоні.

Бігає отець і дяк по гавзах та аґітують: „Підпишіться на протест, бо „Свобода" хоче знищити епископа й його побожного редактора". За що справа йде, людям не говорять. Представляється їм, що редактори хочуть спекти епископа, або й непеченого зїсти, а побожного редактора на безвірство навертати. Хто се за така побожна фіґура сей редактор, не говориться.

Прийшли до одної знакомої мені жінки та тягнуть її до стола: Підпишіть і підпишіть.

Жінка каже: Та як я вам, панове, підпишуся, як я й писати не вмію, і не знаю, о що се ходить.

А вони до неї: Пусте, бабо, напиши хрест, а ми тебе вже самі підпишемо. А за що се протест, се вже наша справа, не твоя.

Той нортгемптонський протест певно скоро буде в „Америці".

Тай кого вони на такі протести зловлять? Всеж таки добре, що всі їх приятелі підпишуться. Най знаємо, хто куди тягне.

Є люди, а є й людища.

Пишучи сі слова, я певний, що їх ніхто не возьме так, що я нападаю на все священство. Я признаю честь тим священикам-патріотам, які не бояться наражувати на переслідування зі сторони езуїтських прихильників, а стоять за українським народом та борються за те, аби українська католицька церква служила українському народови, а не Варшаві.

Павло Ленчук,
бувший Січовий Стрілець.
Нортгемптон, Па.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки с. Росільна, від. 196, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудесь о 7-ій годині вечером в суботу, дня 31. липня, в гали церковній при Greene і Sussex ул. На порядку нарад будуть важні справи. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Неявившийся член заплатить кари 25 ц., а урядник 50 ц. — Ф. Зак, предс.; І. Марусин, секр.

ЗАСУД У ПРОЦЕСІ ПРОТИ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Дня 1. липня скінчинся процес проти дванайцяти молодих Українців, яких львівський суд судив більш, як місяць, за приналежність до Української Військової Орґанізації. Вісьмох обжалуваних засудив польський трубунал на 35 літ тюрми. Щодо чотирох обвинувачених, — Люпула, Стефанишина, Шумського і Ковалиська — не помогли славні „допроси" польської поліції, і суд увільнив їх від вини і кари. Оборона внесла зажалення неважности.

Переслухання свідків, — взагалі, ціле доказове поступовання в процесі — закінчилося в пятницю, 23. червня. Слідуючого дня промовляв прокуратор. Від оборони перший промовляв д-р Лев Ганкевич. Промова д-ра Ганкевича була, як звичайно, дуже річева і переконуюча. Доказуючи невинність своїх клієнтів, сягнув д-р Ганкевич в історію і літературу польського революційно-визвольного руху і доказав на основі джерельного матеріялу, що найкращі і найвизначніщі польські патріоти не раз і не двічі допускалися задля рідної справи не тільки вчинків таких, як забрання на патріотичні цілі почтових грошей, але й тяжчих вчинків, яких однак ніхто в світі не вважає за злочини. В понеділок, дня 28/6, мало бути продовження розправи, однак станула на перешкоді цьому цікава несподіванка, а саме занедужав один з присяглих суддів, а заступника звільнив був предсідник від обовязку сидіти на розправі ще в суботу по замкненні доказового поступовання. Звільнений заступник виїхав сейчас зі Львова. Супроти цього розправу треба було відложити на второк, хоч це був латинський святочний день. Згаданого заступника судді сейчас візвано на розправу. У вівторок почалася розправа наново.

Прокуратор Ґіртлер і оборонець д-р Ганкевич мусіли перед спровадженим заступником присяглого судді повторити свої промови, а відтак з черги промовив д-р М. Волошин. В своїй промові навів д-р Волошин один цікавий факт з книжки споминів посла Дашинського, теперішнього вожда ППС. В цій книжці оповідає Дашиньскі про те, як він перед 30 роками ставав перед австрійським трибуналом в Станиславові за свою політичну діяльність і як тоді лава суддів присяжних, зложена переважно з Українців, одноголосно увільнила підсудного від всякої вини. Цим вказав д-р Волошин присяжним суддям (майже виключно Полякам), як благородно і великодушно ставиться до визвольних змагань чужих народів український нарід.

В середу промовляли два дальші оборонці і визначні представники палестри, а саме д-р Степан Шухевич і д-р Маріян Глушкевич. Д-р Шухевич виголосив довгу промову, яка, як завжди такі промови д-ра Шухевича, відзначалася сильною юридичною арґументацією. Врешті д-р Глушкевич посвятив велику часть своєї оборонної промови подрібній і цікавій аналізі т. зв. політичного злочину і доказував, що підсудна дванайцятка українських ідеалістів властиво не повинна навіть перед звичайним польським карним трибуналом відповідати, бо не поповнила нічого такого, що передбачуваббби карний кодекс. Головне, чого нема в інкримінованих підсудним вчинках — це злого наміру, бож вони не робили нічого ані для власної користи, ані для власної цілі. Їх мігби судити хіба міжнародній трибунал на основі обовязуючих законів. На попертя такої своєї тези навів оборонець поважну наукову новітню літературу.

Дня 1. липня запав засуд...

Розправа, як це підкреслювали в своїх промовах оборонці, нагадувала такі самі розправи колишніх російських і польських революціонерів під царатом. Пілсудскі й багато инших національних героїв нинішної Польщі боролися проти царату не менш рішучими засобами, — і то не тільки збройними нападами на державне царське добро, але й на його чиновників.

Робили це тільки більш досвідченою рукою — так, що не все, чого бажала собі охрана, попадало розконспіроване в її руки...

Мимо того, вчинок українських молодих ідеалістів уважає сьогодня польський суд — нападом бандитів. Чому? Чи може тому, що, як признав сам премієр Бартель, **українські та білоруські землі були позбавлені права користуватися обовязуючою в Польщі конституцією?** Може воно не зрозуміле, що нарід, який на протязі 7 літ живе в постійній загрозі з боку польської політики, **реаґує** на спроби винародовлення, на політику руїни, виголоджування та винищування?

Останній засуд українських революціонерів — не здушить цього бажання, а навпаки: відкриє українському громадянству зайвий раз правдиве обличча польських демократичних деклямацій про співжиття двох „братніх народуф".

ДИКІ ЛЮДИ ПІД САМОЮ СТОЛИЦЕЮ.

Доказ „високої" культури дають селяне з місцевости Ожарів під самою столицею Польщі Варшавою. В тій місцевості є військове радіо, а на деяких кришах антени. Отже мазури впали на думку, що ті прилади (антени) стягають на землю дощі і бурі — отже кинулись гурмою, щоб антени знищити. Треба було аж великого відділу поліції, щоб забобонних мазурів спинити перед знищенням радія.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Віктор Ґіґо.

БИТВА ПІД ВАТЕРЛЬО.

(З французької мови переклав Іван Франко).

1)

(Отсе високопоетичне оповіданне про одну битву се не історична розвідка, але твір буйної фантазії, хоч і оснований на вивченню самої місцевости та богатої історичної літератури. Автор сего оповідання, Віктор Ґіґо, був не тілько найвизначнійшим поетом Франції в XIX в., але також видним політичним діячем, хоч своєю політичною діяльністю не заняв у історії Франції такого визначного місця, як у її літературі. Найважнійшою пригодою в його життю було те, що він молоду горячий поклонник Наполеона і прихильник політичної партії т. зв. Бонапартистів, він у 1853 р., коли внук Наполеона І. під назвою Наполеон III. зробився цісарем Франції, був змушений утікати з Парижа і провести кільканайцять літ, т. є. аж до р. 1871, часу упадку Наполеона III., на вигнанню поза границями Франції. В ряді дуже численних писань Віктора Ґіґо, віршами й прозою, визначне місце займає величезна осьмитомова повість Нуждарі, якої частиною, а власне першою книгою третього тому є отсе оповіданне про битву під Ватерльо, майже нічим не звязане з головною будовою повісти.

Надіючися не вдовзі подати нашим читачам докладнійші відомости як про життє та діяльність Наполеона І., так і про життє В. Ґіґо, обмежуюся тут на поданню найважнійших даних із життя першого цісаря Франції. Він уродився 15. серпня 1769 р. в місточку Аяччіо на острові Корсиці з визначних, але не дуже маючих міщан, родини Буонапарте, учащав до военної школи в Бриєнні в Південній Франції і зложивши іспит у военній школі в Парижі 1785 р. був іменований поручником. В військовій службі він у вільних хвилях займався письменством, а коли наслідком революції того-ж року розвязано королівську армію, він удався до Корсики, де станув у рядах Корсиканців, що противилися французькій зверхности. За се революційний уряд Франції відібрав йому рангу офіцера. Зміркувавши невідповідність свойого поступовання, він удався до Парижа, де йому пощастило знов одержати свою рангу. По упадку монархії в осени 1792 р. він вступив у службу революційного правителства, в якій серед бурливих тодішних обставин аванзував дуже скоро. Вже в марті 1794 р. він одержав команду французької армії, висланої до Італії, але в половині того року його спіткало нещасте, що вмішаний у змову Робеспієра він був увязнений і вичеркнений із армії. Державний переворот 1795 р. виніс його знов на високе становище, а в лютім 1796 р. його іменовано головним командантом італійської армії. З тою армією він відніс у Італії ряд славних побід над Піемонтцями та Австрійцями і добився заключення дуже корисного для Франції мира з Австрією в Кампо Форміо, заключеного 17. жовтня 1797 р., що значив для Австрії утрату Льомбардії, а заразом конець венецької републіки.

Аби підорвати могучість Англії, що була головним ворогом революційної Франції, Наполеон вирушив на чолі досить значної армії до Єгипту в початку 1798, де пробув до осени 1799 р. Не скінчивши тої війни він у жовтні з довіреними офіцирами вернув із Єгипту до Парижа, де в падолисті того-ж року за його почином звалено революційну Директорію, поставлено на її місце консулят, зложений із трьох консулів, а його іменовано першим консулем на 10 літ. На тім становищи Наполеон при помочи своїх прихильників доконав протягом кількох літ реорганізації Франції, відповідної для самовладного уряду, а побідивши ще раз Австрію в р. 1800, і заключивши мир із Англією в р. 1802, він був при помочи плебісциту (всенародного голосовання) в маю 1802 р. іменований доживотним конзулем, а в маю 1804 р., після поновного плебісциту цісарем Франції. Його коронував у Парижі папа Пій VII. дня 2. грудня 1804 р., а дня 26. мая 1805 р. він велів коронувати себе в Медіоляні зелізною короною льомбардських королів.

Панованне Наполеона від р. 1805 до 1815 було рядом страшних і нечуваних сьмілих війн, яких перед тим не знала Европа і в яких безпримірний талант Наполеона визначився рядом блискучих побід. Зворотною точкою в політичній карієрі сего ґеніяльного чоловіка треба вважати похід до Росії, розпочатий у червні 1812 р. Наполеон дійшов зі своєю армією до Москви 14. вересня, та відси прийшлося французькій армії вертати серед вчасної зими та недостатку живности, під ненастанним напором російського війска. Майже всі европейські держави заключили союз проти нього, і протягом 1813 р. йшла завзята війна в Німеччині, що закінчилася великою битвою під Липськом дня 16—17. жовтня, в якій союзники нарешті побідили Наполеона. Вони рушили до Франції, дня 30. марта 1814 р. заняли Париж, а дня 1. квітня під напором союзних держав французький сенат зложив Наполеона з цісарського престола і призначив йому з усеї держави тілько островець Ельбу з річною платою 2,000,000 франків і з военною дружиною зложеною лиш із 400 людий ґвардії. На Ельбі пробув Наполеон одначе не давго. Вже 1. марта 1815 р. він вернув до Франції, станув на чолі армії, прогнав на ново бурбонську династію королів і розпочав нову війну зі союзниками, але був побитий дня 18-го червня під Ватерльо, дістався в руки Англійців, які вивезли його на остров св. Єлени і держали там під строгим дозором аж до його смерти. Він вмер дня 5. мая 1821 р. на жолудкового рака. В 1840 р. його тіло перевезено до Франції і поховано в Парижі.

Оповіданне про битву під Ватерльо подаю в можливо докладнім перекладі з французької мови, пропускаючи декуди поодинокі речення, які вимагалиби окремих пояснень, а без них були би незрозумілі читачам, та при тім зайві для ходу оповідання. Дуже значно скоротив я остатній розділ оповідання, що має титул „Камброн", і пропустив іще два розділи сеї части повісти, поміщені під спільним заголовком „Waterloo", що містять у собі фільософічні уваги та спостереження автора, а не дають нічого до опису битви. — **Іван Франко**).

I. Що стрічаємо приходячи з Нівелля.

Минулого р. 1861 одного маєвого вечера оповідач отсеї історії вийшов із Нівелля в напрямі до Ґільпе. Він ішов широкою дорогою поміж двома рядами дерев. Дорога то спускалася в низ, то підіймалася на горби, що тяглися один за одним, підіймали дорогу і спускали її мов величезні хвилі. Він пройшов села Ліллюя та Буа-Сенер-Ізаак (лісок пана Ісаака), і побачив на дорозі дзвіницю села Брен-ль-Алледа, покриту черепицею; дзвіниця мала вигляд переверненого горшка. Минувши лісок на згірю та дійшовши аж до роздоріжя, він побачив на старім, хробачливім стовпі деревляну таблицю з написом: „Стара рогачка ч. 4.", а за нею будинок із написом: „Під чотирма вітрами. Ешабо, кавярня".

Пів чверти милі за сим будинком він дійшов до споду невеличкої долини, через яку перепливає потічок, що проходить попід мурований міст, зроблений у насипі дороги. Купка дерев, рідко розкиданих, але дуже зелених, що заповняла долину з одного боку дороги, розсипалася з ругого боку по широкій толоці і тяглася в милім для ока неладі аж до Брен-ль-Алледа.

Праворуч край дороги стояла гостинниця, а перед її брамою віз на чотирьох колесах, велика вязанка хмелевих тик, плуг, купа сухого хворосту біля живого плота, вапно, що курилося в чотирокутнім кориті, драбина завішена здовж старої шопи під соломяною стріхою. Молода дівчина полола щось на полі, а край дороги на жердці хитався від вітру великий жовтий афіш, що заповідав незвичайне видовище на якімось празнику. На розі гостинниці побіля калюжі, по якій плавало кільканацять качок, вела лихо вимощена дорога поміж корчі. Туди пішов подорожний.

Пройшовши зо сто кроків по-при довгий мур із XV. віку, покритий острим дашком із скісно накладених цегол, він опинився перед великою склепленою камяною брамою. Над сею брамою здвигалася в гору поважна фасада (чоло) будинку; прямовісний мур фасади майже доторкався до брами і різко відділявся від неї під простим кутом. На вулиці перед брамою лежали три борони, крізь які в суміш виростали маєві цвітки. Брама була замкнена. Вона складалася з двох старих половин, а на одній висів старий заржавілий молоток до стукання.

Сонце гріло приємно. По гилляках дерев переходив той любий маєвий леґіт, який приходить, здається, більше від теплих гнізд, ніж від вітру. Якась мала пташина цвіркотала безжурно в листю великого дерева.

Прожожий схилився і приглядався каменеви на ліво, під правим крилом брами, в якім досить широке заглубленне подобало на вижолоблену півкулю. В тій хвилі брама відчинилася і з неї вийшла селянка. Побачивши прохожого і те, до чого він придивлявся, вона сказала:

— Се французька куля вижолобила.

Потім додала:

— А те, що бачите ось тут висше в брамі, недалеко ключа, се відривок великого ґраната. Він не пробив дерева.

— А як зоветься се місце? — запитав прохожий.

— Ґуґомонт, — відповіла селянка.

Прохожий випростувався. Він поступив іще кілька кроків і глянув понад плоти. Він побачив на обрію по за деревами невеличку гору, а на горі щось таке, що з далека подобало на льва.

Він був на полі битви під Ватерльо.

II. Ґуґомонт.

Ґуґомонт, се було зловіще місце, початок перешкоди, перший опір, який зустрів під Ватерльо той великий рубач Европи, якого називали Наполеоном, перший сук під ударом сокири.

Колись се був замок, а тепер тілько фарма (фільварок). Для знавця старовини се „Ґуґомонс" гора Ґуґона. Сей замок збудував Ґуґон, пан Сомереля, той сам, що вивінував капелянію аббацтва в Віллієрі.

Прохожий відчинив браму, діткнувся ліктем на подвірю до старої брички, і війшов до двора.

Перша річ, яка звернула на себе його увагу на тім подвірю, се була стара брама, а довкола неї самі розвалини. Очам являвся відразу вид величезної руїни. За брамою видно було в мурі другу браму з луковим склепіннем, а крізь неї виднілися дерева саду. З боку від сеї брами яма на гній, мотики та лопати, кількоро тачок, стара криниця з камяною цімбриною та зелізним водотяговим колесом; біля неї брикався лошак, индик розточив хвіст колесом, далі видно капличку, а на її вежі малий дзвінок; обік неї груша в цвіті шпалер корчів під муром каплиці. Отсе той двір, який здобути була мрія Наполеона. Сей куток землі, коли-б він був здужав узяти його, був би дав йому в руки весь світ.

Курки порпали тут порох своїми дзюбами. Почувся гаркіт; се великий пес вишкірив зуби на прохожого і нагадав йому Анґлійців.

Анґлійці доказали тут чуда хоробрости. Чотири компанії ґвардії Кука остоялися тут через сім годин напорови цілої армії.

Ґуґомонт на мапі, в ґеометричнім пляні, разом будинки й окруженнє має подобу неправильного чотирокутника з утятим одним углом. У тім углі міститься південна брама, до якої притикає мур постріляний кулями. Ґуґомонт має дві брами, південну замкову і північну фільваркову. Наполеон вислав проти Ґуґомонта свойого брата Жерома; тут сперлися дивізії Ґільмінота, Фуа та Башлі, майже цілий корпус Рея був висланий і погиб, а артилерія Келлермана вичерпала всі свої набої на сей геройський шматок муру. Треба було аж цілої бриґади Бодієна, аби осилити Ґуґомонт від півночи, а бриґада Суа тілько надщербила його від півдня, але не взяла.

Фільваркові будинки окружають двір від півдня. Шмат північної брами, розваленої Французами, висить причеплений до муру. Се чотири дошки, сковані двома поперечницями, а на них видно сліди шабель, порубані в часі нападу.

Північна брама, яку розломали Французи, і в яку вставлено одну половину на місце тої, що була відірвана з гаків впущених в мур, замикає вхід на подвіре. Се подвіре квадратове, обведене муром, у низу камяним, а в горі цегляним, який замикає подвіре від півночи. Се звичайна возова брама, які бачимо по всіх бельґійських фільварках: широкі дві половини зроблені з простих дощок. При тім вході була завзята битва. Довгий час на поверхні тої брами видно було сліди кровавих рук. Тут убито також Будієна.

(Дальше буде).

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..............

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..............

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

НЕБУВАЛА ПРИГОДА.

А правда, що цікавий заголовок? Всякі небувалі і смішні пригоди дуже цікаві для нас. Кілько то таких цікавих пригод лучається між людьми, лишень не всі вони стають відомі нам. Ото-ж одну таку гарненьку пригоду оповім вам, шановні читачі. Тільки не подумайте собі, що я се видумав. Ні, се була дійсна правда, з добрих старих часів.

Був гарний літний вечер на Україні. З малого ліска вийшов молодець літ двайцяти двохтрох з рушницею в руках і направився в луг, попри котрий протікала річка Згар. Нараз він зупинився, побачивши на траві новісенький, модний жіночий капелюх. Не було сумніву, що господинею його є дівчина і то інтелігентна.

— Щож се має означати? — роздумував молодець. — Ага, знаю, — подумав він, — вона пішла збирати квіточки. Певно десь за тим горбком. Скину свій капелюх і положу рядом, а сам сховаюсь. Цікаво, що з того вийде.

Так і зробив. Положив капелюх, а сам сховався за горбочком в рові. Пройшло дві три хвилині. Підвівся осторожно і бачить: щось біліє на тім місци.

— А се що таке? — питав сам себе і скрадаючись, підсунувся туди. І що-ж би ви думали? На траві лежить шовкова блюзка.

Молодець усміхнувся.

— Бач, яка жартівлива. Чекай, положу і я свою блюзу.

Зробивши се, сховався, а коли виглянув знов, побачив якийсь новий предмет. Зацікавлений підсувається і бачить чорну спідничку.

— Вона хоче мене покпнати. Так ні! Наколи ти, дівчино, можеш з себе скидати одежу, жартуючи зі мною, то я тим більш. Побачимо, хто кого переможе.

Скинув штани, положив поруч спіднички і назад на своє місце. Почекав трохи, підглядає і бачить, що вже щось нового є. Приблизився, дивиться, а то гарні пантофельки і панчошки.

— А то раз тобі штукарка. На-на, маєш і мої.

Розглянувся довкола, ніде нікого не видно. Що то далі буде? Пройшло кілька хвилин. Приглядається, щось біліє. Він туди, а там вже лежить сорочка.

— Тьфу! Се якась безстидниця! В чім же вона лишилась? Та-ж я не Адам, а вона не Ева. Ну, ні. Голим не лишусь, але мушу шукати її. Нехай хоч добре здивуюся.

Оглянувся сюди-туди, не видно. Перейшов далі, нема. Перш було цікаво, а тепер вже й страшно почало ставати. Підійшов до річки, коли се чує дівочий голос:

— Ах, не підходіть сюди!

В воді молодець побачив гарну дівочу головку.

— Ага, просишися вже, штукарко, подумав молодець усміхаючись.

— Як вам не стидно, — промовила знов дівчина. — Нащо ви забрали мою одежу? Віддайте мені її, прошу вас.

Сі слова збили молодця з толку.

— Як? Хіба ви не самі посkладали он там на траві свою одежу — відповів він.

— Не жартуйте. Се дуже негарні жарти з вашої сторони, — говорила дівчина. — Я вже змерзла, принесіть мені зараз одежу і відійдіть.

— Ви мені не вірите. Я зараз принесу вашу одежу і коли одягнетесь, тоді я оповім вам всьо.

Побіг той молодець скоренько до того місця, де лежала одежа, дивуючись, як се все сталось. Дивиться, а з одежі і сліду нема.

— От тобі й маєш. От тобі й жарти!

Бідна дівчина в воді, а він в одних підштанках і сорочці. Кинувся сюди туди, ніде нікого нема і одежі не видно.

Вернув до річки і оповів дівчині всьо від початку до кінця. Дівчина залилась сльозами.

Молодець стояв збентежений. Йому також мало що бракувало до плачу. Не піде-ж він в такім виді до міста.

Задумались обоє над своєю недолею, коли се дівчина як не крикне:

— Дивіться, дивіться! Онде хтось нашу одежу на дереві тягне.

Глянув молодець і дійсно побачив, що на дереві недалеко висить одежа.

Не біг, а летів він до дерева. Дивиться, а то малпа, звідкись втікла погань, покрала одежу і забиралась з нею на дерево. Побачивши молодця, малпа запищала, зіскочила з дерева, лишила одежу і втікла в ліс.

Зібрав молодець одежу, віднис дівчині і сказав:

— Я гадав, що то ви жартуєте зі мною, а то над нами пожартувала малпа. Одягайтесь, а я також піду одягнусь і буду чекати на вас за горбком, як що позволите товаришити вам до міста.

— Добре, — відповіла врадована дівчина.

За яких десять хвилин вони стрінулись. Подивились одно на другого і сердечно розсміялись.

— Підла малпа, — промовила дівчина.

— А я на неї зовсім не злий, — сказав молодець, — завдяки їй я маю приємність пізнати вас.

Розмовляючи пішли молодята в парі в місто. Можливо, що та малпа стала їм свахою.

Чи скажете, шановні читачі, що така пригода часто лучається? Правда, що ні? Отже се небувала пригода.

ПОЗІР! РОЧЕСТЕР, Н. Й.!

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА в РОЧЕСТЕР, Н. Й.

— устроює —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 1. СЕРПНЯ 1926 Р.

В САДКУ НА ВЕСТ ЕВНЮ.

Товариство Драгоманова запрошує рочестерських Українців численно прибути, щоб разом весело забавитись. На пікніку буде грати українська музика і будуть смачні перекуски і зимні солодкі напитки.

За добру забаву ручить

174-75 Товариство М. Д.

УВАГА! ЧЕСТЕР, ПА. УВАГА!

ЗАХОДОМ ЧЕСТЕРСЬКОЇ ПАРОХІЇ СОШЕСТВІЯ СВ. ДУХА

— відбудеться —

ДРУГИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 1. СЕРПНЯ 1926 Р.

У ПАРКУ М. ПАСТУШКА.

Початок о годині 1. пополудни.

На пікніку буде приграватѝ українська музика, котра задоволить кождого присутного гостя.

Запрошується честерських Парохіян і молодіж до численної участи у сім пікніку.

За гарну забаву на пікніку ручить. 173-74

Комітет Парохіяльний.

ПОЗІР! РОВЕЙ, Н. ДЖ. ПОЗІР!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ЗГОДА відділ 294 У. Н. Союза

— відбудеться —

ДРУГИЙ ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 1. СЕРПНЯ 1926 Р.

Початок о 1-ій годині попол.

НА ФАРМІ А. НАГРЕБЕЦЬКОГО

ВЕСТВІЛ ЕВНЮ, CLARK TOWNSHIP.

За добру забаву ручить

174 Комітет.

ПОЗІР! АЛЕНТАВН І ОКОЛИЦЯ!

УКР. ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ З АЛЕНТАВН, ПА.

— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В СУБОТУ, 31-ГО ЛИПНЯ І В НЕДІЛЮ, 1. СЕРПНЯ 1926 Р.

В ЛІСКУ МЕЖИ ИДЖИПТ І ОРМРОД,

ORMROAD GROVE

В суботу початок о 4-тій, а в неділю о 2-ій годині попол.

Шановні Громадяни і Громадянки з Алентавн, Нортгемптон, Иджипт, Ормрод і других околиць! Проситься Вас прибути на сей Пікнік і весело в ліску забавитися, за що ручить

174-75 Комітет.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й.!

СЕСТРИЦТВО РОЖД. ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ, відділ 36 У. Н. Союза

— устроює —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 1. СЕРПНЯ 1926 Р.

НА НОРТ ГУДМАН.

Початок о год. 1.30 пополудни.

Брати Гудман стріт-кару.

На сю забаву запрошуєся всі Товариства, Братства і всі свої сестри, як також всіх місцевих і позамісцевих родимців до численної участи.

За добру забаву ручить

174 Сестрицтво.

ДІВОЧИЙ КАМІНЬ.

(Легенда).

Перебуваючи на Київщині, я часто просиджував годинами над Дніпром. Не дурно, я ловив рибу вудочкою. А там рибка ловиться велика й маленька, бо Дніпро широкий і глибокий. Часто будилися споминн про Запорожців і неначе бачив я їх на байдаках, чув їх розмову, то-ж длятого любо та мило було посидіти. А як здіймеється бувало вітер, як зашумить дідусь Дніпро, як загомонять филі, запиняться. Грізний тоді дідусь стає, сердитий.

На далекій горі, за рікою виднівся білий камінь, на котрім часто помічав я дівчат. Вони все мали роботу. Кожда вишивала, а притім співали ріжні народні пісні.

Сидів я так раз над вечером над Дніпром з вудочкою, а вечір тихий, теплий, то-ж і дідусь був спокійний. Легесенько котились одна за другою филі, а з ними плили мої думи про минуле, про майбутнє.

Вивів мене із задуми прихід старого Степана Люльки, котрий так, як і я, любив ловити рибу. Ми часто стрічались та оповідали один другому ріжні пригоди. Люлька походив з козацького роду. Він богато дечого оповідав мені, що чув від батька і діда.

Закинув Степан вудочку, закурив Люлька люльку і сів біля мене.

— Видно дівчата люблять оте місце на горі, бо все там збираються, — кажу я до Степана.

— На то-ж і камінь той називається дівочим, — відповів Степан.

— А чому він називається дівочим? — питаю я з зацікавленням.

— Така лучилась там подія з тої пори він називається дівочим каменем.

— Ви зацікавили мене, Степане; будьте добрі скажіть.

— Гаразд, — каже Степан, — розкажу вам, як це сталось.

Степан умів дуже докладно і цікаво оповідати, то-ж я приготовився уважно слухати.

— Було то давно, — почав Степан, — в часах, коли Січ останні дні свої доживала. Зазнався молодий Запорожець з дівчиною. Закохались обоє і скоро на рушник мали стати, себто до вінця піти.

Почала дівчина сорочку свому судженому вишивати, та все виходила з своєю роботою до того каменя, що бачите на горі. Сяде, вишиває, пісоньку співає, на Дніпро поглядає, свого соколика дожидає.

Ото вийшла одного дня, вже туй туй і сорочку скінчити, коли глядить, — пливе човен, а на нім сидить її суджений. Зраділа дівчина і за роботу забула. За кілька хвилин козак був біля неї, та не привитав, як усе радісно, та горячо очі не горять так, як перше; сумний, сумний, неначе вмирати збирається.

— Що з тобою, любий? — журливо запитала дівчина.

— Лихо скоїлось, велике лихо, — ледви промовив.

— Що-ж таке? Роскажи мені усе.

— Січ нашу Москалі зруйнували. Пропала наша воля, знов станемо усі кріпаками. Частина товариства до Турка помандрувала у прийми проситись, а частина блукає по лиманах, по лісах і степах. Конець всьому.

Задрожала дівчина від тої страшної вістки, припала до грудей свого судженого і ридаючи промовляла:

— Коли нема волі, то не треба і нам жити, най краще земля розступиться під нами, а камінь накриє.

На ті слова земля загула, розступилась і сховала їх у собі а камінь прикрив те місце. З того часу камінь той звуть дівочим, і кожда дівчина, коли вишиває сорочку свому судженому, іде до дівочого каменя. Кажуть, що коли нарід український діждеться волі, то камінь посунеться, земля розступиться і козак з дівчиною вийдуть; вона скінчить вишивати сорочку і підуть до шлюбу.

Замовк Степан і ми довго сиділи в глибокій задумі. Я неначе бачив перед очима і дівчину за шиттям і козака в ту хвилю, як земля розступилась.

— Ох, які гарні українські народні повіря, легенди і оповідання, та як мало цікавляться ними тепер люде.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Трентонські Українці готують-ся відсвяткувати десятьлітні роковини смерти найбільшого сина Галицької Землі.

Місцеві Українці, йдучи за поклоном товариства у старому краю, щоб устроювати скрізь по всій Україні свято Івана Франка з нагоди десятьлітної річниці смерти Поета-Страдальця, скликали на спільні наради представників слідуючих товариств: два відділи Українського Народного Союза, два відділи Українського Р. Союза, відділ Провидіння, Українська Громада, Товариство Шевченка, Товариство св. Михаїла та Українська православна Громада. Сі збори спільно обговорили потребу негайного улаштування спільними силами величавого Свята-Концерту в честь незабутнього Велитня Франка. Свято має відбутись 14. серпня. Всі товариства зложили відповідні вкладки для підготовки концерту. Заангажовано рівнож найкращі сили до хору, соль та декламацій. Хорові та музикальні продукції віддано під управу всч. о. М. Костецького. Рівнож запрошено співаків артистів з Ню Йорку, бувших членів Національного Хору Кошиця. Секретареви концертового комітету, Ревадзі, поручено виготовити біографію Франка і подати до місцевих американських ґазет та помістити також портрет Франка в день концерту. Гасій.